

Plenum

Tisdag 16.11.2021 kl. 14.01—20.21

23. Lagmotion med förslag till lag om ändring av 9 a § i lagen om skuldsanering för privatpersoner

Lagmotion LM 89/2020 rd Sebastian Tynkkynen saf m.fl.

Remissdebatt

Förste vice talman Antti Rinne: Ärende 23 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till lagutskottet.

För remissdebatten reserveras högst 30 minuter. Vid behandlingen av ärendet följer riksdagen det för ärenden med tidtabell överenskomna förfarandet. — Jag öppnar debatten. Presentationsanförande, ledamot Tynkkynen, varsågod.

Debatt

19.14 Sebastian Tynkkynen ps (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Velkajärjestelyllä tarkoitetaan järjestelyä, joka on aina viimeinen vaihtoehto velallisen tilanteen ratkaisemiseksi. Velkajärjestelyyn ei pääse kevein perustein, sillä velkajärjestelyssä sovitaan tietynpituisesta maksuohjelmasta, jonka ohella osa veloista voidaan antaa anteeksi. Velkajärjestely voidaankin nähdä ulospääsynä tilanteesta, joka muutoin on velallisen näkökulmasta täysin mahdoton. Sen ensisijaisena tarkoituksena ei ole saada koko velkavuorta maksetuksi vaan löytää kaikki seikat huomioiden inhimillinen ratkaisu tilanteeseen ja mahdollistaa velallisen elämän jatkuminen.

Koska velkajärjestely on toimenä melko järeä ja viime käden vaihtoehto, on siihen pääsemiseksi asetettu monipuoliset tarkastelukriteerit. Velallisen tilannetta tarkastellaan aina kokonaisuutena, eikä yksittäinen seikka välttämättä kumoa mahdollisuuksia velkajärjestelylle, jos oikeus katsoo kokonaisuuden muutoin puoltavan pääsyä velkajärjestelyyn. Velkajärjestelyyn pääseminen edellyttää, että velallinen ei kykene maksamaan velkojaan eikä tilanteeseen ole odotettavissa korjausta. Hyväksyttävänä syynä maksukyvyttömyydelle voidaan katsoa olevan sellainen seikka, johon velallinen itse ei ole voinut vaikuttaa, kuten esimerkiksi sairaus tai työttömyys.

Arvoisa puhemies! Maksukyvyttömyyden voidaan katsoa johtuvan myös siitä, että velkavuori on velallisen maksukykyyn verrattuna kohtuuttoman suuri. Näiden lisäksi edellytetään myös sitä, että velallinen on ensin pyrkinyt sovintoon velkojien kanssa.

Velkajärjestelyyn pääsy voi estyä monesta eri syystä tai niiden yhteisvaikutuksesta. Yksittäinen este ei automaattisesti tarkoita velkajärjestelyn mahdottomuutta, mutta tällöin tulisi olla painavat syyt sille, että velkajärjestely voidaan myöntää. Esteeksi katsotaan esimerkiksi se, jos veloista on mahdollista selvittää myymällä omaisuutta, karsimalla menoja tai lisäämällä tuloja. Jos palkasta tehtävillä ulosmittauksilla saadaan kohtuullisessa ajassa katettua velkoja, sekin on esteenä velkajärjestelyyn pääsemiseksi. Lisäksi jos maksukyvyt-

Punkt i protokollet PR 134/2021 rd

tömyyden katsotaan olevan tilapäistä esimerkiksi opiskelun tai väliaikaisen työttömyyden takia, tämäkin muodostuu velkajärjestelyn esteeksi. Yleisimpänä esteperusteena on piittaamattomuus, joka voidaan todeta esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, jossa velkoja on otettu tietoisena siitä, että ei pysty niitä koskaan maksamaan takaisin.

Vaikka velkajärjestelylle olisi olemassa este, voi velallinen itse vaikuttaa velkajärjestelyyn pääsyyn oleellisella tavalla. Vaikka velkaantuminen olisi taannoin aiheutettu kulutusluotoilla, voi myöhempi pysyvä korjausliike elämässä olla merkittävämpi tekijä. Mahdollisuuksia päästä velkajärjestelyyn parantaa oleellisesti se, jos on saanut raha-asiansa hallintaan, hoitaa laskut ajallaan, käy töissä, ulosottovelka lyhenee ja velkakierre on saatu katkaistuksi. Sen sijaan, jos velallinen hoitaa raha-asioitaan piittaamattomasti eikä osoita kykyä ryhtiliikkeeseen, velkajärjestelyn edellytykset ovat hyvin pitkälti olemattomat. On yleisen moraalikäsitteen näkökulmasta varsin ymmärrettävää, että velkojen osittainen anteeksi antaminen velkajärjestelyn turvin edellyttää sitä, että velallinen on saanut elämänsä takaisin raiteilleen ja on myös itse tehnyt asioita tämän eteen. Jos holtitonta velkaantumista jatkaa vailla halua korjata tilannetta, ei velkojaan tällöin tulisikaan saada anteeksi.

Velkajärjestelyyn pääsemisen kriteerit voidaan nähdä ikään kuin keinoina löytää velkaongelmiin ajautuneiden joukosta niitä, joiden tilanne on velkojen maksamisen näkökulmasta täysin mahdoton. Oikein määriteltyjen kriteerien avulla tästä joukosta tulisi vielä löytää ne, jotka ovat aiemmin tehtyjen virheellisten päätösten tai onnettomien sattumusten jälkeen osoittaneet kykyä saada elämänsä hallintaan. Lainsäätäjien vastuulla siis on varmistaa, että nämä keinot ovat sellaisia, jotka poimivat joukosta juuri näitä kyseisiä kansalaisia. Tällä tavoin saadaan aikaan yhteiskunnan ja kaikkien yksittäistenkin osapuolien kannalta parempia lopputulemia.

Jos tällaisessa tilanteessa olevia henkilöitä jää velkajärjestelyn ulkopuolelle, on kriteereissä silloin korjaamisen paikka. Jos kynnys velkajärjestelyyn pääsemiseksi olisi asetettu liian matalalle, moni kansalainen näkisi siinä varmasti moraalisen ongelman eikä pitäisi tätä hyväksyttävänä. Sen lisäksi tämä saattaisi joidenkin kohdalla johtaa holtittomaan velkaantumiseen. Jos sen sijaan kynnystä velkajärjestelyyn pidetään liian korkealla, moni kansalainen päätyy tilanteeseen, josta ei ole löydettävissä ulospääsyä. Tämä näkyy ennen pitkää siinä, että maksajan roolissa on lopulta myös yhteiskunta. Pahimmassa tapauksessa velkavuoren alle musertuminen näkyy myös ihmishenkien menetyksenä, josta maassamme on jo aivan liian monta esimerkitapausta.

Arvoisa puhemies! Kun joitakin vuosia sitten velkajärjestelyä koskevaa lainsäädäntöä haluttiin korjata erityisesti nuorten velkajärjestelyyn pääsemisen helpottamiseksi, alennettiin vaatimusta työttömyysjakson pituudesta. Aiemmin velkajärjestelyn esteenä katsottiin olevan väliaikainen työttömyys, jos työttömyys oli kestänyt alle kaksi vuotta. Tätä vaatimusta siis kohtuullistettiin, ja nykyisessä lainsäädännössä edellytyksenä on 18 kuukauden työttömyysjakso. Kun asiaa tarkastelee juurikin nuoren näkökulmasta, on tämäkin kohtuuttoman suuri vaatimus.

Yhteiskuntamme yksi huolestuttavimmista ilmiöistä on nuorten syrjäytyminen. Tämän ongelman korjaamiseksi tulisi tehdä kaikki käytössä olevat toimet ja etsiä aktiivisesti uusia ratkaisuja niin lainsäädännöstä kuin muiltakin sektoreilta.

Jos ajattelemme nuorta henkilöä, joka on ollut yhtäjaksoisesti 18 kuukautta työttömänä, on olemassa valtava riski peruuttamattomalle syrjäytymiselle yhteiskunnassa. Kun tähän sitten lisätään se, että kyseisellä nuorella on ollut vuosia kannettavanaan ylitsepääsemättömän suuri velkataakka, muuttuu lähtökohta vielä aiempaakin huonommaksi. Nuoren aikuis-

Punkt i protokollet PR 134/2021 rd

sen elämässä 18 kuukautta on hyvin pitkä aika, varsinkin jos se vietetään täysin työelämän ulkopuolella ja kohtuuttoman hankalassa tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Tällä lakialoitteella haluan puuttua tähän edellä kuvattuun epäkohtaan ja saada järjestelmästämme inhimillisemmän. Lakialoitteella esitän yksityishenkilön velkajärjestelystä annettuun lakiin muutosta, joka alentaisi työttömyysvaatimusta kuudella kuukaudella. Lakimuutoksen myötä työttömyyden ei siis katsottaisi olevan tilapäistä, jos työttömyysjakso on kestänyt jo yli vuoden ajan. Monen kansalaisen ja erityisesti nuoren kohdalla tämä pieni muutos voisi olla ratkaisevan suuri.

Vaikka velkajärjestelyyn pääsemistä katsotaan aina kokonaisuutena, muodostuu kokonaisuuskin yksittäisistä tekijöistä. On siis aina olemassa rajalla olevia tapauksia, joissa yksi seikka saattaa lopulta ratkaista asian suuntaan tai toiseen. Voidaan siis aivan hyvin päätyä tilanteeseen, jossa velkajärjestely muuten saatettaisiin myöntää, mutta vuoden kestäneen työttömyysjakson katsotaan keikauttavan vaa'an ratkaisevalla tavalla kielteisen päätöksen puolelle. Jos asiaa katsotaan uudelleen puolen vuoden päästä, saattaa silloin olla jo liian myöhäistä. Jokainen päiväkin saattaa olla näissä tilanteissa taistelua. Kielteinen päätös ja kehoitus tulla yrittämään puolen vuoden päästä uudelleen saattavat siksi olla sellaisia, jotka lopullisesti katkaisevat kamelin selän.

Koska asiaa katsotaan nimenomaan kokonaisuutena, ei yksittäisen kriteerin kohtuullistaminen rapauttaisi järjestelmämme luonnetta. Velkajärjestelyyn ei jatkossakaan pääsisi, jos asioitaan ei ole valmis laittamaan kuntoon ja velkavuori on kasvanut täysin piittaamattoman toiminnan tuloksena. Inhimillisyyteen pohjautuvassa järjestelmässä tämä pieni muutos olisi siis varsin kohtuullinen. Velkajärjestelyn on tarkoitus olla ratkaisuna kohtuutomiin tilanteisiin. Siksi siihen pääsemisen kriteerienkään ei tulisi olla kohtuuttomia.

Ja nyt, arvoisa puhemies, olen esitellyt tässä täysistunnossa nämä neljä erilaista lakialoitetta, jotka olen laatinut nimenomaan tämän velkaantumisen pysäyttämiseksi, ihmisten auttamiseksi tässä asiassa. On tiedostettava, että tässä on kyseessä yksi suomalaisen yhteiskunnan isoimmista ongelmista, ei pelkästään taloudellisesti, vaan kun ajatellaan myöskin sitä, minkälaista henkistä taakkaa nämä sadattuhannet ihmiset kantavat joka ikinen päivä harteillaan ja kuinka elämä ei tunnu elämisen arvoiselta. Koko ajan siellä takaraivossa raputtaa ajatus siitä, kuinka talous on mennyt ihan hukkaan ja kuinka tästä nousee ylös.

Nämä kaikki ehdotukset ovat vapaasti hallituksen käytettävissä, ja toivon, että nämä menevät ministeri Henrikssonin tontille, että niistä voitaisiin ottaa koppia ja lähteä edistämään niitä. Nämä ovat ideologisesti hyvin neutraaleja, eli ne ovat hyvin käytännöllisiä aloitteita.

Kiitoksia ja terveisiä kaikille, jotka annoitte nämä ideat, että sain tehdä ne lakialoitteiksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, Jukka, olkaa hyvä.

19.25 Jukka Mäkynen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Velkajärjestelyyn tulee päästä nykyistä nopeammalla aikataululla. Velkajärjestelyssä on etuna se, että velallinen saa osan veloistaan anteeksi, kun hän suorittaa yksityishenkilön velkajärjestelyn maksuohjelman loppuun. Yleensä velkajärjestelyyn pääsee vain kerran, ja tällaista mahdollisuutta tulee tarjota nykyistä nopeammin, jotta erityisesti nuoret pääsevät hoitamaan velka-asiansa

Punkt i protokollet PR 134/2021 rd

kuntoon nykyistä aikaisemmin eivätkä näin ajautuisi vuosikausien velka- ja työttömyyskierteeseen.

Haluan myös tuoda esiin kevytyrittäjän aseman ulosoton asiakkaana. Kansalainen otti minuun yhteyttä ja toi esiin sen, että Ulosottolaitos ei pystynyt tarjoamaan hänelle maksujärjestelyjä tilanteessa, jossa kevytyrittäjä oli itse toimittanut tarvittavat asiakirjat Ulosottolaitokseen, ja ne asiakirjat osoittivat tuolloin jo 4 kuukautta kestäneen lainvastaisen perinnän. Tein asiasta kirjallisen kysymyksen. Oikeusministeri totesi vastauksessaan kirjalliseen kysymykseeni, että ulosottotarkastajan kanssa asioinnin on sujuttava joutuisasti ja hyvän hallinnon periaatteen mukaisesti. On siis syytä tässä yhteydessä muistuttaa siitä, että Suomessa on paljon velallisia, joiden velka-asioita ei aina hoideta asianmukaisesti ulosottoviraston toimesta. Suomessa tulee parantaa velallisten oikeusturvaa ja nopeuttaa erilaisiin maksujärjestelyihin ja velkajärjestelyihin pääsyä.

Arvoisa puhemies! Kannatan tätä edustaja Tynkkynen tekemää lakialoitetta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

19.27 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Ja kiitokset edustaja Mäkyselle tuesta ja myöskin näistä uusista näkökulmista myös tähän asiaan.

Sellaisen viestin haluaisin tässä lopuksi lähettää kaikille kansalaisille, jotka eduskunnan verkkosivujen tai Yle Areenan kautta katsotte tätä, että mitä tahansa ajatuksia tai ideoita tulee teille mieleen siitä, mitä voisi täällä eduskunnassa tähän velkaantumiskokonaisuuteen esittää ratkaisuksi, uusia ideoita, niin rohkeasti niitä ideoita vaan tulemaan. Esimerkiksi nämä kaikki neljä lakialoitetta, mitä me olemme nyt täällä käsitelleet, ovat tulleet suoraan teiltä, ja haluan sydämestäni kiittää niistä. Täällä eduskunnassa voidaan puuttua asioihin ja lähteä tuomaan käsittelyyn aivan uusia ideoita, jotka sitten jollain sykkeellä menevät hallituksen käsiteltäväksi tulevilla hallituskausilla, mutta toki hallituksen on mahdollista niin halutessaan puuttua näihin jo aikaisemmin.

Mutta kiitoksia kaikille, jotka olette tuoneet nämä ideat, että niitä voidaan edistää. — Kiitos.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till lagutskottet.